

Evropská výzva: Sladění vědeckých poznatků s uplatnitelnými postupy udržitelného managementu k dosažení inteligentního zemědělství s ohledem na změny klimatu

Úkolem tvůrců strategií na evropské úrovni je vyvinout efektivní zemědělské a environmentální standardy zahrnující obhospodařování půdy, které účinně sníží klimatické dopady v různých geoklimatických regionech, a současně překlenout potřeby a ambice na národní úrovni.

Autorka: Line Carlenius Berggreen

Sklizeň pšenice na polní stanici La Canaleja (INIA, Alcalá de Henares, Španělsko). Experiment spočíval v hodnocení různých odrůd pšenice a obhospodařování plodin pro posouzení vhodnějších zemědělských postupů z hlediska využívání dusíku a vody v podmínkách semiaridního klimatu v rámci dlouhodobého experimentu zahrnutého do EJP SOIL. Foto: José Luis Gabriel.

V uplynulých měsících byly, v rámci projektu EJP SOIL, jednotlivé zúčastněné strany na evropské a národní úrovni zapojeny do identifikace a mapování současného stavu poznatků, koncepcí a postupů hospodaření s půdou v celé Evropě.

"Velké úsilí je věnováno zapojení zúčastněných stran; to probíhá od nejnižších po nejvyšší úroveň tak, aby byly všechny postoje a názory adekvátně zapracovány do plánovaného postupu práce," říká David Wall, hlavní výzkumný pracovník v organizaci Teagasc (Irsko).

David Wall vede práci zaměřenou na překlenutí rozdílů mezi výzkumem a praxí prostřednictvím otevřeného dialogu a aktivní spolupráce mezi zemědělci a veřejnou správou. Prostřednictvím rozhovorů se tato práce snaží prohloubit porozumění pro potřeby tvůrců koncepcí v oblasti nového výzkumu, dat nebo zdrojů.

Propojení rozvoje znalostí a praxe – přemostění výzkumu zpět ke koncovému uživateli

Pokud jde o jednotlivé potřeby na národní úrovni, naznačují výsledky značnou variabilitu. Ukazují se jak odchylky v úrovni znalostí o půdě, tak i sociální a ekonomické rozdíly. Velkou roli hraje oslovení politických představitelů, kteří svým zapojením zvyšují povědomí o vnitřním fungování jednotlivých států; tedy zda se tvůrci národních strategií řídí přístupem 'zdola nahoru' či 'shora dolů'.

Následující příklady ze zúčastněných partnerských zemí z celé Evropy ukazují výraznou potřebu nových poznatků a doporučení pro tvůrce politik, dále rovněž poptávku po snadno implementovatelných znalostech, použitelných pro koncového uživatele.

Podle Ministerstva zemědělství Litvy lze očekávat, že praktické výsledky EJP Soil poslouží jako jakási báze pro rozhodování politických činitelů, a to především při přípravě pokynů pro budoucí ekonomický rozvoj a pro tvorbu legislativy.

Ve Španělsku je implementace vědeckých poznatků značně nejednotná; jasně se ukazuje potřeba lepšího přenosu jednotlivých poznatků směrem k zemědělcům. Tato propast mezi vědci a zemědělci brání vytvoření společné strategie založené na sdílených znalostech udržitelného zemědělství a přizpůsobení navrhovaných opatření místním podmínkám.

Norsko s pouhými 3 % orné půdy bojuje s politickým dilematem. Na jedné straně chce podporovat ekonomický růst a rozvoj, na druhé straně nechce obětovat cennou zemědělskou půdu developerům.

Stejně tak je obtížné dosáhnout zemědělských cílů ve Švýcarsku, a to především kvůli omezujícím podmínkám prostředí, jakými jsou vysoký podíl půdy na strmých svazích, nepříznivé klimatické podmínky v horských oblastech a relativně malá velikost farem. Zúčastněné strany ve Švýcarsku upozorňují na velkou mezeru ve vzájemném porozumění mezi výzkumem, tvůrci politik a zemědělci. Na politické úrovni je však jednoznačně chápána potřeba výrazně zlepšit přenos znalostí.

David Wall zdůrazňuje, že to nejsou jen politici, kteří určují trendy vývoje. Tento program zdůrazňuje zapojení všech stran, od zemědělců a vlastníků půdy až po poskytovatele poradenství, zúčastněné podniky, pedagogy a politiky, přičemž každý má příležitost zapojit se a formulovat své potřeby a budoucí cíle. Na základě tohoto dialogu je třeba, na politické úrovni, tyto požadavky hlouběji analyzovat a definovat, co znamenají pro jednotlivé země, jak se liší v různých částech Evropy a z hlediska geoklimatických regionů.

Probuzení sociálního povědomí - Zelená politika v politické agendě

Saskia Keesstra, vedoucí zpracování pracovního plánu EJP SOIL, opakuje, že program EJP SOIL je založen na zapojení partnerských zemí a zúčastněných stran z celé Evropy do společné přípravy jednotlivých výzkumných projektů a aktivit, které vedou k vytváření nových poznatků a technologií přímo použitelných pro koncové uživatele. Tento proces se řídí tzv. „znalostním rámcem“ EJP SOIL, který zahrnuje: cyklický proces rozvoje nových znalostí; poznatky o půdě, které jsou sdílené za účelem budování nových dovedností a kapacit; harmonizované a organizované poznatky; znalosti, které budou použitelné v praxi na regionální, národní a evropské úrovni – se zpětnými vazbami, které se vrací zpět do kontinuálního cyklického procesu.

Dosavadní poznatky naznačují, že se změnilo sociální povědomí. David Wall tvrdí, že změna klimatu je předmětem jednání již několik desetiletí. Změna se odehrávala na pozadí; problematika byla nejdříve diskutována vlivnými kruhy, nyní se dostává i do politiky. Dříve se jednalo spíše o aktivisty, dnes je důležitá i pro běžné občany, voliče, kteří se zajímají o zdroje energie, dopravu a původ produktů.

To přinutilo ke změnám i velká průmyslová odvětví. Jako příklad uvádí David Wall nedávné volby v Irsku – ty vyslaly jasný signál, že změna klimatu a s tím spojené problémy jsou důležitým tématem občanské diskuze.

„V minulých celostátních volbách před čtyřmi lety,“ říká, „nebylo toto téma v kampani zásadní. Nyní se stalo jednou z hlavních priorit nové vládní agendy“.

Ekonomiky a společnosti jsou součástí biosféry

Saskia Keesstra ve své práci používá tzv. Stockholmský model odolnosti (nazývaný také „SDG svatební dort“) jako příklad, že ekonomiky a společnosti jsou součástí biosféry. V níže uvedeném diagramu je vidět, že půdy hrají významnou roli v několika ze 17 Cílů udržitelného rozvoje OSN (Sustainable Development Goals – SDGs; výzva k jednání všech zemí – rozvinutých i rozvíjejících se – v globálním partnerství): cíle SDG15 Život v krajině, SDG13 Klimatické aktivity a SDG2 Odstranění hladu silně závisí na půdě jako přírodním zdroji.

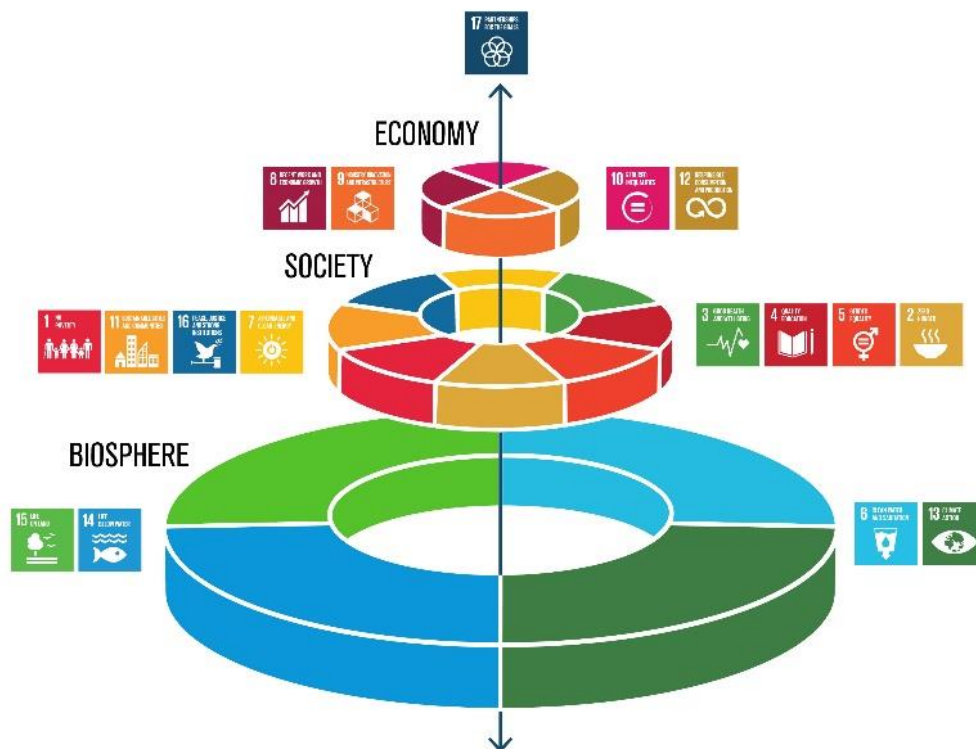

Diagram 1: Stockholmský model odolnosti 17 SDGs

Diagram ilustruje propojení sociálního, ekonomického a ekologického vývoje. Půdy figurují v části ‚biosféra‘ a lidé, kteří žijí a pracují na půdě, jsou v tomto diagramu součástí sfér ‚společnost‘ i ‚ekonomika‘. Při hledání úspěšných řešení pro udržitelné hospodaření s půdou je třeba brát v úvahu provázané vztahy mezi těmito sférami.

Evropská politika nikdy neřekla: „Děláte něco jiného než váš soused!“

Evropa není uniformní. Jednotlivé regiony mají specifické, často velmi odlišné problémy (např. jílovité vs. písčité půdy). EJP SOIL využívá tzv. Environmentální stratifikaci Evropy (Metzger et al., 2005) vyznačující různá klimatická pásma. Evropská politika zastřešuje politickou oblast, která se snaží být nestranná a nediskriminační, řízená vlastními vlivy a zákonitostmi. Jednotlivým zemím se navrácí autonomie, která se projevuje obrovskou variabilitou v přijímaných opatřeních napříč evropskými zeměmi. Každý stát se zaměřuje na regionální a národní cíle, kterých dosahuje různými způsoby; jak se ale národní cíle shodují např. se zastřešujícími Cíli udržitelného rozvoje (SDGs)?

Je důležité položit si otázku, zda politické snahy a prostředky k dosažení cílů udržitelného hospodaření s půdou aplikované v jedné oblasti odpovídají potřebám jiných oblastí Evropy.

„Z politického hlediska je to choulostivá záležitost, v úvahu přichází otázka rovnosti,“ říká David Wall, „Evropská politika obvykle neříká: Děláte něco jinak než váš soused! Pokud se však chceme pohnout kupředu, jedná se o důležitou otázku, kterou je třeba si položit v souvislosti s odlišným prostředím, charakterem půdy i hospodařením. “

Program EJP SOIL funguje na všech politických úrovních. *David Wall uvádí: „Není to jako agenda týkající se vodních zdrojů, kdy lze zlepšit kvalitu vody na místní či národní úrovni. Všichni chápeme atmosféru jako zdroj kyslíku; zřejmé jsou i její další nezastupitelné role. Pokud se zvýší koncentrace skleníkových plynů, jedná se o problém přesahující hranice jednotlivých zemí. V této situaci se nevyhneme principu „znečišťovatel platí“. To je vážný globální problém. Evropa se spojila a zapojují se všechny zúčastněné strany. “*

Více v Newsletteru:

- *Litevský politický pohled na rozvoj udržitelnosti půdy.*
- *EJP SOIL je pro Španělsko příležitostí k posílení výzkumu zemědělských půd*
- *Je v Norsku řešením přemístění půdy, když je zastavěna zemědělská půda?*
- *Propojení údajů o půdě a strategie zemědělského managementu (Švýcarsko)*